

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, főbejárattól balra az udvarban. — Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 357.

ELŐFIZETÉS: Helyben: 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 50 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petít sor egyszer 10 kr, minden következőnél 8 kr. Bélyegdíj külön 50 kr. Nyilttér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

Munka vagy rombolás?

Arad, október 19.

A magyar nép a jelen választási küzdelmekben szavazatával egyetlen alternatíva előtt áll, azon alternatíva előtt tudniillik, hogy olyan jelöltre bizza-e az ország sorsát, aki munkálkodik, a meglévőket fentartani és tovább építeni akarja, vagy pedig olyanra, akinek programja a rombolás, a fenálló intézmények visszafejlesztés, vagy éppen teljes felforgatása? Nagy és súlyos vád ez az ellenzéki pártok ellen, és így könnyedén odavetni még kortesfegyverül is tud menne a megengedhetőség határán. Azonban a nyilvánvalóság, a tények letagadhatatlan bizonyítékai ellenében elhallgatni a bünnél is nagyobb mulasztás, ha a z a r u l á s volna azok részéről, kiknek a közvéleményre bármily szerény eszközökkel is hatniok adatott.

Induljunk ki csak azon átföltevésből, hogy a szabadelvű párt az egyesült ellenzéki frakciókkal szemben kisebbségben maradna, ugyan ki mondhatná meg csak hozzávetőleges valószínűséggel is, hogy ez esetben mivé lenne Hazánkban az alkotmányos rend, mivé fajulnának közállapotaink és mily óriási közgazdasági katasztrófa elé jutna az ország?

Melyik ellenzéki frakció vehetné át a szerencsére teljesen kizártnak tekinthető és csak példaképen fölhozott esetben a kormányt és melyik érvényesíthetné e kormányon mostani programjána irányelveit? Az egyedüli ellenzéki

mely a kiegyezési alapot teljesen elfogadja, s nem hirdeti feladatául ez alap olyszerű módosítását vagy fejlesztését, mely bennünket Ausztriával közjogi konfliktusokba keverne, tudvalevőleg a néppárt. Ennek azonban a mult országgyűlésen csak egyetlen egy képviselője ült a parlamentben, s a jövőben sem tudhatná, a legkedvezőbb esetben is egy tucatznál több jelöltjét magválasztani. De hát a parlamentáris vetésforgás elmélete szerint mégis csak e párt vezérférfiainak (?) kellene a kormányalkotásra vállalkozniok, a mit csak úgy tehetnének, hogy a többi ellenzéki frakciók rokon-leikeit gyűjtenék fekete lobogójuk alá. Kétségtelen, hogy ilyen jó madár feles számban kerülne ugy a nemzeti pártból, mint az Ugron töredék azon részéből, mely a közjogi függetlenséget csak a jóhiszemű magyar nép bolondítására hirdette politikai hitvallása egyik pontjául és vezérével együtt nagyon könnyen kimagyarozná annak időleges elejtését vagy felfüggesztését. Mindazonáltal csak törpe minoritást képezhetne az új kormánypárt a képviselőházban, mert hát a nemzeti és függetlenségi párt liberális érzelmű tagjai szükségképen oppozíciót képeznének ellene. Az ellenzék győzelme e föltevés beteljesedésével tehát rögtön az országgyűlés felosztatása és új választások kiírása válnék szükségessé, melyet egy Zichy-Szapáry kabinet klerikális vezérével alapján vezetne s melyből csak úgy remélhetne többséget, ha az idegen ajku kerületekben nemzetiségi képviselőket választana, kiket aztán a magyar

nemzeti állam eszméjének elárulásával tehetne politikájának hiveivé. Hogy micsoda állapotok fejlődnének ki ily körülmények között hazánkban, annak ecsetelésére szegény a képzelet.

Ha Apponyi Albert gróf vállalkoznék elvei fentartásával a kormányra, akkor azok megvalósítását kellene bizonytalan időre elhalasztania, s így mit sem adhatván klerikális-konzervatív politikájának ellenértékéül, csakhamar ott volna, a hová Zichy, és Szapáry szeretett elvbarátai kerülnének kormányukkal, és az országot is ugyanazon viaszatlan és kétségbeesítő zavarba juttatná, mint amazok. Ellenben a nemzeti színű kardbojt a katonai akadémia és a külön vámterület követelésének fentartása mellett csak ott volna Apponyi az ő esetleges többségével, a hová a közjogi ellenzéknek parlamenti többsége terelné az ország ügyeit, a Khaosz a beláthatatlan zűrzavarok és válságok örvényében.

Nincs is Magyarországon józaneszü ember, a ki az ellenzék esetleges többségre jutását a képzelhető legnagyobb bajnak és veszedelemnek ne tartaná; a ki ne volna azaz tisztában, hogy az ellenzék győzelme a rombolást, a közállapotok meggabajodását, a reakció számára előkészített *tabula rasa*-t vagy a teljes anarchiát jelenti. Ettől a meggyőződéstől van áthatva a magyar nemzet óriási nagy többsége is, éppen azért nincs mit csodálkozni rajta, hogy a jelen választási küzdelmek az ellenzék összes pártárnyalataira nézve oly rendkívül kedvezőtlenül alakulnak; sőt az a bámulat, hogy még egy-

Az „Aradi Közlöny” tárczája.

A bukott ember.

Írta: Móra István.

Hahogy a maga örökségin élő ember, tesszem a gazdaember imigy-amigy tönkremén, azt úgy hívjuk azontul, hogy elpusztult ember. Ha meg a pénzén pénzélő ember, tesszem a kupecos, a csissár marad semmi nélkül, az a bukott ember.

Harmadik esztendeje, hogy Beszenszögi Antal is ilyen bukott ember.

Világ eleje ember volt pedig mindég. Annál nagyobbbat esett, mikor a szerencse áthajtotta a vállán.

Sohse hitte volna. Pénzre fektűt, pénzre virradt mióta az eszét tudja, folyvást. Már az apja is dissznóhizaló volt, azon szedte meg magát. Fiára kész vagyont, házat, szállót, földet, pénzt, összeköttetéseket hagyott. Végrendelete ez az egynéhány szó volt mindössze:

— A mesterséggel föl ne hagyj még bírod. Nincs a világon föld, aki így teremjen. Az is jó ha van, erősebb az ember hitelle avval is, de a dissznó aranyat nevel.

Beszenszögi Antal megszorította az atyja kezét:

— Tudom.

Es megtartotta a szavát. Még szélesebb alapot vetett az üzletnek. Azt a pár ezer forintot is befektette, a mit a feleségével kapott,

a földjét is megterhelte. Hat hétezzáz darab jószágot szállított egy-egy eresztésre.

Ejjelét-nappalát a mesterséginek szentelte. Majd annyit volt uton, mint itthon. Tíz esztendő alatt megháromszorozta az apai örökséget.

Nagy, erős, szép ember volt, mintája a tiszta fajú kuuuat. Az asszonya kicsi, gyöngede erőselekkü, éber, az urán csöngő. Sokszor tizednapos utjai voltak az uranak, most Belgrádba, azelőtt Bécsbe, — mindegy: soha föl nem akad: a nagyoselédü, sok gondu ház vezetéseben. Egy sor irás nélkül beundott számolni az utolsó krajozárig mindennel.

Okoságnak, hűségnek, mélységes szeretetnek kevés fogantját látta mégis.

Kalmár ember volt Beszenszögi fenéig. Mikor egy egy eladó utjáról így hazajött, mikor a szeretettől epedő asszony étel után, éjtél felé ráborult az izmos karjára, milyen lélek nélkül küldte fektüdni:

— Eredj, fektüdj le, korán reggel itt lesznek a hajosárok komencióiért.

Aztán bujta, bujta a számadásait, a német, a ráoz leveleit.

Az asszony félig csukott szemmel olyan soká elnézte az ura barnapiros szép arcát, teljes vállait, minden szépségét. Egész órahoszszat elnézte.

— Apja te, mégse fekszől? Mit töröd magad örökkön örökké? Nem volt elég egy heti fáradság, még itthon se pihensz...

A kupecos arra se fordult, csak a kezeivel intett, hogy ne beszéljen.

Nem is beszélt az asszony többet. Falnak

fordult, beletemetkezett a vánkosa csüskébe, hogy ne hallják a sokogása.

II.

Mikor az ura elöltotta a lémpát, már pitymallott. A kora derengés kékre füstötte az ablakokat. Az udvarról behallatszott a szivárványos kut csikorgása.

Es az ura hangja, ahogy parancsolgatott.

Az eresz alatt meg a gilicze költögette a párját halk bugással.

Beszenszögiás nem birt fölkelni. Akart, de nem birt. Ugy leszorította egy gondolat, egy soká fogva tartott, kiszabadult, fölülkerekedett gondolat.

— Ennek az embernek van valakije...

Hiszzen olyan szép. Azontul pénzes. Messze, nagy városokon olósó a szerelem. Pedig csupa nagy városokra jár, Belgrádba, Pestre Bécsbe...

Oszesszorította a fogait, mégis kiszűrekezt a sóhajtása:

— Nem szeret...

Az ura bejött, odament az ágyához, megfogta a kezét.

— Magdi, alszol?

— Nem.

— Kelj föl, az emberek itt lesznek mindjárt.

Az asszony elkapta az ura kezét, annál fogva támaszkodott föl. Es megölelte az urát.

— Edes uram, az istenre kérlek, mért haragszol?

átalában akadnak választó polgárok, kik ellenzéki jelöltekre szavaznak. Am ha e szavazatok a függetlenségi elv vagy egyes ellenzéki jelöltek személye iránti tisztelet fejében adatnak le, ez még érthető a választók részéről, de a kik a rombolás politikájának diadalra juttatását szavazzák meg a jelöltjükre adott votumban, azok tetteben vagy a politikai perverzitás vagy a higvelejőség érvényesül.

A közigazgatási bíróság tagjainak kinevezése a hó végére, legkésőbb a jövő hónap első napjaira várható. A bíróság huszonnégy bíró-tagból fog állani, kiknek felét az új intézménybe belevadó pénzügyi bíróság adja. A többi tizenkét bírói állás betöltésénél figyelmet fordít a kormány egy asokra a miniszteriumokra, melyeknek eddigi ügyköréből jelentékeny rész a közigazgatási bíróságokra megy át, mint a külső közigazgatási szolgálat egyes fő ágazataira is.

Választási mozgalmak.

Az aradvárosi szabadelvű párt pártirodája a Nádor-szálloda első emeletén, a 7. és 8-as számú szobákban van, a hol esti fel 6 órától kezdve minden nap található a párt vezetősége.

Választási határnapok:

Oktober 28. Arad, Pócska, Jászahely, M.-Radna, Kiszén, Világos, Borosjenő, Uj-Szent-Anna, Szered, Temesvár, Orocsfalva, Budapest, Pestvármegye, Győrvaros, Györmegye, Temesmegye, Tolnamegye, Komárom, Komárommegye, Vasmege, Bácsvármegye, Debreczen, Pozsonyváros, Pápa, Baranyamegye, Somogy megye, Nyiregyháza, Nagyvárad, Hevesvármegye, Szamosújvár, Torontálvármegye, Pécs, Sopronváros, Hódmező-Vásárhely város.
Oktober 29. Veszprémmegye, Eger, Szatmármegye.
Oktober 30. Szabolcsvármegye.
Oktober 31. Nagybecskerek, Békésmegye.

Meghívó.

A borosjenői választókerület szabadelvű pártjának tagjait felkérjük, hogy a választókerület leendő országgyűlési képviselőjének

országgyűlési képviselőjének

kijelölése és felkérése érdekében Borosjenőben a Nagykertben folyó évi október hó 20-án kedden d. e. 10 órakor tartandó értekezletre megjelenni sziveskedjenek.

Borosjenő, 1896. október 14-én.

A borosjenői választókerület
szabadelvű pártjának elnöksége.

A Jászahelyi zászlóbontás.

— Saját tudósítónktól. —

Aradmegye jószáshelyi választókerületének szabadelvű érzelmi polgársága vasárnap bontott zászlót, a melyre jelöltül Ortutay Gyulának, az aradi járás népszerű főszolgabírójának neve van felírva.

A jelölt közgyűlés délelőtt 11 órakor folyt le a „Körös”-höz csimzett vendéglő előtti térségen, a hol körülbelül 5-600 választó jelent meg.

Nemes Zoltán elnök nyitotta meg a nagy érdeklődés mellett lefolyt gyűlést, lelkes beszéd kíséretében. Aztán a szabadelvű párt tisztikarát alakították újra a következőleg: Elnök lett Sztráva nyug. ezredes, al-elnök Nemes Zoltán, Ozakó László és Eöry Sándor. A választási mozgalmak vezetésével egy 100 tagú küldöttséget bíztak meg.

Képviselőjelöltté egyhangú lelkesedéssel Ortutay Gyulát kiáltották ki, a kit Ozakó László vezetése alatt egy küldöttség hívott meg a közgyűlésre. Biadó eljenzéssel fogadták a képviselőjelöltet, a ki az üdvözlések elhangzása után az alábbi érdekes programbeszédet mondotta:

Igen tisztelt uraim, kedves polgártársak! Azon alig remélt s oly szerfelett megtisztelő bizalmat, mellyel nekem a képviselő jelöltséget felajánlani méltóztattak — szívem mélyéből köszönöm és ismerve úgy hazánk mint e — nagybecsült kerület úgy anyagi, mint kulturális mostoha helyzetét, kötelességemnek tartom nagylelkű felhívásukra egész határozottsággal azt válaszolni, hogy ezen kitüntető s anyira megtisztelő megbízatást, melynek nagybecsült szonokuk oly ékes szavakban kifejezést adott, — a képviselő jelöltséget köszönettel elfogadom.

De midőn est veszem, kötelességem egyszerűs mind röviden előadni azon főelveket, amelyek engem megválasztatásom esetére vezérelni fognak.

Tisztelt uraim! Nehéz, nagy külső és belválságokkal fenyegető időköt élünk. Szüksége van és lesz szeretett hazánk minden polgárának hazafisága, munkássága és mindenek felett mindannyiunk testvéries egyetértésére. — A haladás, de nem a rohamos, hanem megfontolt és fokozatos haladás életfeltételünk. S miután szeretett hazánk ez életfeltételének a mai viszonyok közt és mai helyzetünkben csakis a szabadelvűpárt képes és akar is megfelelni, s miután minden hangzatos, babár s jogosultság látszatával bíró kísérlet végzetes rázkodtatásokat vonna maga után részéről a szabadelvűpárt rendületlen híve vagyok.

Vallottam és vallom azon szabad-élvűséget, mely nem ismer rang, születés, vallás és társadalmi elkülönítést, ha arról van szó, hogy hazánkhoz szolgáljunk, mert tért enged minden tehetségnek, hogy az a haza és polgártársai javára érvényesüljön. Mert most kell határoznuunk: erős, egységes, szabad magyar államot akarunk-e; a minő, nagy időkből örökségképen ránk maradt tradíciók szellemében akarjuk-e, hogy intézzük az ország ügyeit, — avagy lépünk új ösvényre, kövessük a csalfa lidércz fényt, mely ingoványba vezet, vagy járunk oly jelszavak után, melyek igaz magyar szívében soha visszhangot nem találunk.

Ezer éve lakja magyar é hazát: körülötte, közéje ékelve különböző fajok és felekezetek. De soha magyar ember másnak a jogát nem csorbította, másnak a hitvallását nem bántotta. Megosztotta a maga szabadságát a többiekkel, de nem szorította meg a másét. Mert vallási türelmesség, a szabadság tiszteletben tartása: a magyar jellem egyik alapvonása. Másik alapvonása a tiszta, szigorú soha nem bujkáló, őszinte szabadelvűség. — Elnk a nemzet lelkiületével egybeforr, ez a magyarság politikai dogmája, államunk fontartó ereje és életselve: A szabadelvűség fényénél haladtunk előre, rendestük háztartásunkat, szilárdítottuk meg az államot, alkotunk meg nagy reformjainkat, üthettük helyre századok mulasztását és fejthettünk ki oly tevékenységet, hogy rövid idő alatt a vezérnemzetek sorába, emelkedhettünk.

Mint előttem, úgy önök előtt is igen t. választó polgártársaim, tisztán kell hogy álljon az a kérdés: a szabadelvűség zászlaja alatt akarunk-e a történeti folytónosság tekintetbe vételével fejlődni és előrehaladni, — vagy pedig a türelmetlenség, a felekezeti fanatizmus hangján megszólaló reakció szolgálatába szegődni? Folytatni akarjuk-e a modern jogállam békés kiépítését, a felszakított kedélyeket egyszer s mindenkorra lecsillapítani, vagy a nehéz harcokban elért vívmányokat újra kérdésessé tenni, az erőszakosztó belvillongást állandósítani, és az ország jólétét szabadságát kocskára tenni?

Ugyebár t. polgártársaim, nekem is, önöknek is e kérdésre megvan a határozott válasza, szunk mely az: hogy mi békét akarunk a társadalomban, szabadelvűséget a törvényhozában, az ország anyagi érdekeinek megóvását a gazdasági kiegyensúlyásban, haladást és törekvést alkotásainkban. Ezek az elvek fognak engem vezérelni, ha önök bizalma arra nekem tért nyit a nemzet törvényhozában.

S mert én a legnemesebb értelemben vett szabadelvűség híve vagyok én hazám minden nemzetisége iránt őszinte rokonszenvet, tiszteletet és jóakaratot érzek. — Volt szerencsém éveken át a megye szolgálatában mint köztisztviselő e választókerület egy részében román ajku polgártársaimat megismerni és meg-

A kupez megütközött.

— En? Hogy haragudnék én terád.

Erezte, hogy az asszony könnyei hullanak a kezére.

— De én tudom. Pedig egy gondolatla se bántottalak. Mért nem jó neked itthon?

Az ember összefogta a felesége vékony két kezét.

— Ugyan, te Magdi, hogy beszélhetsz ilyen bolondokat? Vesztettem, annyi az egész.

Vesztett! Milyen éles szó: vesztett! Csak vesztett! Hogy fölszikkadtak a könnyei tőle.

III.

Fahegyiben volt a nap, mire elátta mind a hazát. Akkor már az ura feküdt a tornácon. De nem aludt, csak hevert, töprengett. Odaült az ágy szélére.

— Ugy e lelkem, sokat vesztettél?

A kupez intett.

— De mégis, mennyit?

— Ezerhatszáz forint.

Magdi simogatta az ura homlokát.

— Majd megadja az isten az új hajtáson.

— Azt nem adja. Másikat adhat, de azt nem adja.

Bizony nem adta az isten se azt, se a másikat. Hanem az történt, hogy Bécsbe be se eresztették a szállítást, mert már akkor beleesett a kobányai veszedelem. Valami hevenyészett rakodón úgy köllött elvesztegetni, a hogy vették.

Avval jött haza, hogy:

— Koldusok vagyunk.

Az asszony nem csüggedett még akkor se.

— Dehogya is vagyunk. Mig oda voltál, megérkezett az ötszáz magló Szerbiából. Olyanok, mint a osik, csupa élet mind.

A nagy, erős ember lehajtottá a fejét:

— Akkor hát kétszer is koldusok vagyunk.

— Miért?

— Azért. Olyan veszedelem ez, hogy bejárja az országot, ne félj, eljön ide is.

— De még nincs itt.

— Majd itt lesz, olyan bizonyos, mint a halál.

— Jól van. De ha még nincs itt, hát add el őket maglóul. Add, a hogy veszik.

Az asszony beleakaszkodott az ura vállába.

— Antal, édes uram, régen evődik a lelkemen valami: hallod-e hogy föl te avvel a nagy törődséggel, evvel az egész üzlettel. Kifizeted, a mivel tartozunk anyyink csak marad, a miből megélünk. Magunknak, egymásnak.

Beszenszögi fölívágtá a fejét, megrázódott.

— Soha.

IV.

Soha? Könyű azt nagy kevélyen elmondani. Hanem mikor muszáj, azért mégis csak muszáj. A szervián maglók úgy eltanulták az itt való betegséget, hogy hamarosan jobban tudták, mint a bentszülöttek. Mig a feleházban levő másik klassziból elesett kettő, a maglókból elesett öt. Amazok kétszázán vol-

tak, ezek ötszázán, éppen egyszerre végeztek. Azaz, hogy mind a kettőből maradt egynéhány, de azokat már se el nem adhatta, se le nem ölhette Beszenszögi Antal mert bis azokat lefoglalták.

A kevély kupez meg volt törve. Egy káromkodó rossz asót ki nem mondott. Ugy jártak, tündabolt szótalanul.

Az asszony sirt folyvást.

A napa eljött hozzájuk. A fiáhos nem mert szólni. A menyét vigasztalta.

— Magdi, lelkem gyereken, rossza visz a kétségbeesés, tudod, az imádságban is azon kérjük az istent, hogy attól oltalmazson meg. Ne, édes szívem, ne.

Az asszony odaborult a lefoglalt faragott asztalra.

— Nem is azért, de az uramért, a szegény uramért, az én lelkem uramért.

V.

Én ezt a kapasskodó, föntlító kalmár-embert sohse szerettem. Ugy ösmertem, hogy gögős, meddőszívú ember, a kinek a pénz a lelke, a pénz az istene.

Es most nagyra becsülöm ezt az embert. Egy az: hogy el nem emésztette magát, más az: hogy meg tudott változni. Es megmaradt büszke embernek. Most látom már, hogy nem is volt kevély, csak büszke.

Mert a többi ilyen bukott ember nem tud fölhagyni a mestereégével. Megmarad kupeznek egy garas nélkül. Ott ólálkodik a piacon vesz hitelbe, elad lelkétlenül. A szegényt fél

szeretni, és önöket hívom fel választó uraim tanumul: tettem-e én valaha külömbséget polgár és polgár között; bármely nyelven beszél is, vagy dicseri az Istent? Mindég szerettem és becsültem a jó románjuku népet, melynek kebelében vannak ugyan tulzók, de a nép zöme mindig békes egyetértésben élt magyar testvéreivel, s bizom Istentünkben, hogy jövőben meg jobban fogjuk érteni és szeretni egymást. S hogy ez mielőbb bekövetkezék, csekély erőmhöz képest közreműködöm, ha arra alkalmam nyílik a törvényhozásban, hogy részrehajlatlan jó közigazgatás és igazságszolgáltatás, a magyar állam törvényes keretében igen jól elférő egyházi és kulturális autonomia alapján román ajkú polgártársaink minden jogosult ohajtása teljesedése menjen.

Igen fontos kérdések várnak helyes megoldást a jövő országgyűlésen anyagi téren is. — A nép terhei súlyosak s pártunknak egyik fő feladatát kell hogy képezze, hogy a kereskedelmi és vámszerződés, valamint a közös költségekhez hozzájárulási kvótánk tekintetében megkötsendő újabb szerződésben hazánk érdekei méltányosan magóva legyenek, szem előtt tartva, hogy a kölcsönösen méltányos kiegyezés mindkét fél érdekében áll s ezért egyiknek sem szabad oly álláspontot elfoglalnia mely a kiegyezést lehetetlenné teszi. Nem szabad egyik félnek sem oly merv magartartást követnie, mely veszélyeztetné a kiegyezés megkötését, hazánk halhatatlan bölcsője Deák Ferencnek 67-iki kiegyezési művét, mely abból indult ki s mely egyedüli biztosítékát békés fejlődésünknek: hogy a mindenképen egymásra utalt Magyarország és Ausztriának mindent kerülni kell, ami őket egyenetlenség vagy ellenséges viszonyba sodorná, mert ez esetben mindkét állam beláthatatlan veszedelembé sodortatnék.

Jelszavam tehát: kölcsönös méltányosság a gazdasági kiegyezés és a kvóta megállapításánál, figyelembe vétele a súlyos helyzetnek, melybe földmivelésünk jutott, könnyítése a földmivelő helyzetének javítása a kereskedő és iparos egyre mostohább viszonyainak, és minden mód és eszköz igénybe vétele, hogy állami háztartásunk egyensúlyának megbontása nélkül a nép terhein könnyítésünk, iskoláink elengedők és jók legyenek, közegészségügyünk gyökeresen javíttassék, szóval a gazdaság, a földmives, a kereskedő, az iparos és hazánk minden becsületes foglalkozású polgára tisztességesen munkája után megélhessen.

Kötelességemnek tartom önökkel t. választó polgártársak tudatni, hogy én a közigazgatás államosságának — természetesen a törvényhatóságoknak a saját ügyeikben való teljes autonóm jogaik fentartása mellett — őszintén híve vagyok: a miniszteri felelőség elvénél fogva rendszeres és pontosan működő adminisztrációról csak ott lehet szó, ahol az illető tisztviselő nincs folytonosan kitéve a választás

reteszi: becsapja, a kihez csak hozzáfér. Mert ő már bukott ember ugyanis, ráfér akármit mondanak föléle.

Mondom, nagyon becsülöm Beszénzyi Antalt. Két-három szákos his földje maradt a bunkás után a feleségeiből.

Arra kiment lakni. Es ez ember, aki sohse szokta a kétkézi munkát: tur, fur, és, kapál kaszál. A városba nem jöni soha, hogy senki ujjal ne mutasson rá, bátor nem adósa senkinek egy garassal se. Onnat tudom, hogy büszke ember.

Láttam a napokban, a hogy a vontató gereblyét vitte be, a tanya felé a vállán. Piros, étellel teli az arca. A felesége a osholyát vitte utána. Mióta kint lakosok, megbarnult az arca és a formája megtellett.

Az asszonyt inkább látni idebent. Csirkét, mit ha hoz.

Az édes anyám kérdi a minap a piacon tőle:

- Hogy vagytok, lelkem?
- Hála istennek.
- Hát az urad?
- Az is, hála istennek.
- Hát a termés?
- Az is hála istennek...

Akkor értem oda. Kérzett a szeméből, az arczából, a szavából, hogy az új életet nem oserélne föl a multtal.

Es ezt sok lipótvárosi kollegám nem tudja fölfogni.

esélyeinek és az ezzel járó bizonytalanságnak! Es pártolom az államosítást igen fontos politikai, nemzeti és társadalmi szempontból is, mert csak akkor, ha az államnak funkció az utolsó helyéig mindenütt érezhető lesz, akkor és csak akkor volna biztosítva tekintélye, s akkor a nemzetiségek is ehhez alkalmazkodnak. De mindaddig, még községeinkben, megyeinkben az állam képviselve sincs, hogy akarjuk azt, hogy a magyar államról tudomással birjanak és tekintélye előtt meghajoljanak? Sőt szükséges a közigazgatás államossága az önkormányzat érdekében is, hogy annak hatásköre táguljon, és a központból az ügyek egy része elvonassék.

Ennek kapcsában legyen szabad még föl- említenem, hogy a közigazgatási és állami tisztviselők, valamint a legfontosabb missziót teljesítő népnevelők fizetésének javítását a legmelegebben fogom támogatni, mert nagy igazságtalanságnak tartom, hogy az állam — hü és oly munkás tagjai oly megszegyenitően csekély javadalmazásban részesülnek még manapság is, midőn az elmiszerek és labkér husz év alatt több mint kétszeresen megrágtak.

Nem akarom igen t. polgártársaim szives türelmüket még hosszabbban igénybe venni, azért engedjek meg, hogy ismételen megköszönjem azon kitüntést, hogy az én csekély személyemet, ki még arra érdemet nem szereztem, bizalmukkal megtisztelnek. Ezen bizalmuk kötelességet hárít reám, mely nem lehet egyéb, mint az, hogy minden erőmből, habár csak csekély tehetséggel, de legnagyobb lelkimeretességgel munkálkodom, igyekezem azt érdemelnem. — Legyenek önök meggyőződve, hogy a mint a hálaérzet állandón fog szívemben dobogni kitüntető bizalmukért. ép úgy egy perozre sem fog munkakedvem lankadni, hogy hazám és e — nagyrabecsült kerület érdekeit előmozdítam. S miután azon csodaerő mely ezen országot ezer éven át annyi viszontagság és balsors között fentartotta, két fogalomban nyer kifejezést: a koronás király iránti hűség és az alkotmány és haza iránti tisztelet és szeretetben, azt hiszem, hogy a jelen alkalommal is csak ezzel fejezhetem be beszédemet, a mi kivált a jelen eszedik év folyamán lett számtalanszor ismételve: Viruljon és haladjon imádkozott hazánk! éljen legalkotmányosabb szeretett királyunk!

Viharos éljenés követte a beszédet, melynek végeztével Ortutay röviden románul is elmondotta annak tartalmát, majd megköszönte a jöszáshelyiek bizalmát s a jelölését.

300 teretékű bankettet terveztek erre, de lett belőle 600 tereték. Kedélyes lakoma alatt megeredtek a toasztok. A főbíró éltette a királyt, mit a közönség állva hallgatott végig. Molnár Imre közjegyző a jelöltet köszöntötte fel, Ortutay a választó polgárságot. Beszélt még Nemes Zoltán és többen.

Végül Ortutay képviselőjelölt bucsubezédet mondott s majd a vasúthoz ment a hová az egész közönség elkísérte s lelkes búcsúval vált meg tőle. Ortutay iránt a hangulat igen lelkesedett s megválasztása biztosnak mondható.

A szabadelvűpárt Szent-Annán.

— Saját kiküldött tudósítókól. —

A «Jegyzhetlen» Wittmann János kerületében tegnap zászlót bontott a szabadelvű párt és emberi számítások szerint egész bizonyosan győzelme is fogja vinni jelöltje Petkovits István nevével. Lehetetlen leírni azt a lelkesedést, melylyel a választók, a szabadelvű zászló körül tömörülnek, bizonyosságát szolgáltatva annak, hogy a szabadelvű párt nagyot hibázott, a midőn eddig meg sem kísérelte felvenni a harcot Wittmann Jánossal.

A szabadelvű párt jelöltjének neve a megyei közéletben még kevéssé ismeretes, mert Petkovits István szenvedélyes és emellett szaképzett gazda léteire eddig ritkán fordult meg a fórumon, annál előnyösebben ismerik azonban a szent-annai választók, kik nem győzik eléggé dicserni benne a mintagazdát és képzett, széles látókörű, szeretetreméltó embert. A választások eredményét vajmi nehéz megjósolni, de máris kétségtelen, hogy a kerületben szintén nagyon

népszerű Wittmann János, nemzetipárti képviselő erősebb ellenféllel keresve sem akadhatót volna össze.

A gyűlés lefolyásáról az alábbi tudósítást adja kiküldött tudósítónk.

A jelölt gyűlés.

A kerület valamennyi községéből összesereglett, mintegy 80 hatszáz nagybárára német és román választó jelenlétében nyitotta meg a gyűlést délután 3 órakor a vendéglő tágas udvarán Lengyel Sándor dr. a megyei szabadelvű párt végrehajtó bizottságának kiküldöttje.

Majdnem egy órán át tartó beszédét azzal kezdte Lengyel dr., hogy Wittmann János személyének kicsinyítését senki se várja tőle. Jól tudja, hogy a kerület volt képviselője egyénileg nem volt érdemetlen a kerület bizalmára s ha tisztán személyek és nem elvek mérkőzéséről volna szó, ő is azt mondaná: kövessék őt tovább! De ha eszébe jut szólónak, hogy Wittmann János is egyik képviselője annak a politikának, mely «nemzeti» czéger alatt megöli betűje minden szabadelvű fejlődésnek és esküdt ellensége mindannak, ami igazán nemzeti, akkor nem habozik kérni, buzdítani, figyelmeztetni a választókat: segítsenek, hadd tiporja le a nemzet e népbolondító, hazát rontó politikának utolsó hajását is. A szabadelvű politika legutóbb is elért, páratlanul fényes sikerei nemcsak fejlesztik, de egyeoesen kötelezik e politika követőit, hogy zászlót bontsanak mindenütt, hol győzelmet remélhetnek. A szabadelvű párt vezetőségének egyszeri felhívására ide seregiettek nagy száma ime azt mutatja, hogy a szabadelvű eszmék hódításának lehetetlen útját állani. Mert lám, az a kerület, melyet bevehetetlennek hirdettek a nemzeti párt profétái, most egyszerre úgy áll itt, mint a szabadelvű politika követőinek egyik legerősebb vára. Fel tehát a kibontott zászlóval és segítse a választókerület polgársága is diadalra az annyi próbát derekasan kiállott szabadelvűség ügyét! A kerület szabadelvű választóinak egyértelmű óhaját véli tolmácsolni akkor, amidőn képviselőjelöltül Petkovits Istvánt ajánlja a választóknak.

Közel hatszáz választó a szó igazi értelmében szünni nem akaró éljenése volt erre a felelet s a lelkesedés egyre fokozódott, midőn Popovits György románul, Stern Rezső dr. pedig németül tolmácsolta Lengyel dr. beszédét a közönségnek. Az elnök indítványára mindjárt egy tíz tagú küldöttséget is alakítottak, amely meghívja a képviselőjelöltet programbeszéde elmondására. Érdekes, hogy a küldöttség fele olyanokból állott, kiket eddig mint rendíthetetlen, Wittmann-párti korteseket ismert a kissé elbizakodott, de most már épen annyira megrökönyödött nemzeti párt.

A jelölt beszéde.

Előbb magyar, majd román nyelven mondta el Petkovits István rövid, de annál tartalmasabb programbeszédét.

Legelőször is köszönetet mond a szabadelvű választóknak, hogy bizalmuk az ő igénytelen személye felé fordult és mert eddig is mindig igaz jóakarattal viseltetett e kerület érdekei iránt, kötelességének tartja engedni polgártársai hívó szavának és elfogadja a jelölését. Akik ismerik, azok jól tudják róla, hogy nem barátja a nagyhangú politikai frázisoknak. Egyszerű közkatónája, de lelkes és fáradságot nem ismerő katonája akar lenni pártjának. A mennyire a kerület érdekeit a haza érdekeivel össze lehet egyeztetni, úgy mindig szíven fogja viselni legelső sorban kerületének érdekeit. — Az orszagokérdésekről, szólva választói előtt ünnepélyesen kijelenti, hogy a kvóta fölélemelését semmi körülmények között meg nem szavazza, mert nem tartja megengedhetőnek, hogy az országra újabb terheket rakjanak. — Az egyházpolitikának kezdettől fogva lelkes híve volt és őszintén örvend, hogy az egyházpolitikai törvények végrehajtása eloszlatott e tekintetben hangostatótt minden aggodalmat. Beszédét ezzel végül: a haza és polgártársainak boldogsága volt eddig is szíve legőszintébb vágya, legerősebb akarat, özálja és törekvése; ilyen volt eddig az marad ezután is. Eljenek a szentannai kerület szabadelvű választói!

Óriási tetszéssel fogadta a közönség a kiváló szónoki hévvel elmondott beszédet, melyet ezután román nyelven is ismételt a jelölt

szakadatlan „se treasoe“ kiáltások között, mire Lengyel Sándor dr. a gyűlést néhány buzditó szóval berekesztette.

A jelölt holnap kezdi meg körútját a községekben.

A miniszterelnök a kiegyezéséről.

Bánffy Dező bárót nagy lelkességgel fogadták Szilágy-Somlyón. Miután egy kis leány virágbokrotát nyújtott át, Geregy Sándor polgármester üdvözölte Bánffy bárót s kifejezte a választók reményét, hogy Bánffy a jelöltséget újból elvállalja. Diszes menet kísérte a miniszterelnököt a városba, Csóbel Lipót kir. tanácsos házához.

Tizenegy órakor megjelent a miniszterelnök a városháza udvarán a választók előtt, kiknek nevében Viski Pál református esperes üdvözölte, a polgárság bizalmát és szeretetét tolmácsolva.

Bánffy báró miniszterelnök megköszöni a bizalmat s elfogadja a jelöltséget.

Nagyfontosságú kérdések megoldása vár az új országgyűlésre; első sorba mellőzhetetlen az adóreform keresztülvitele és a közigazgatás reformja. De legfontosabb most a kiegyezés kérdése. Erre vonatkozó magyarázatát úgy foglalja össze a miniszterelnök hogy ez a munka és itt tisztába kell jönni azzal, hogy mit ad az egyik és mit ad a másik, hogy a vásár létrejött, de a barátság megmaradjon. (Élénk helyeslés.)

Az Ausztriával való közös viszonyunk némely körökben népszerűtlen. Oszlunk, hogy Magyarország mint erős és független állam fejlődik, de ebből nem következik, hogy a legtermészetesebb szövetségestől elszakadjunk. Hogy Ausztriával való közös viszonyunk üdvös, a történelemből így bizonyítja: Mátyás király Bécsot hódította meg és Bécsből kormányozta Magyarországot; büszkén emlékezünk vissza azon korra és nem mondjuk, hogy Magyarország nem volt független.

Majd így folytatta miniszterelnök:

Ugy tartom, hogy Magyarországnak nincs szüksége oly terheket magára vállalni, amelyek el nem bír, amelyekre nem köteles. Ezért az osztrákok követelése a kvóta kérdésében jogtalan, indokolatlan, alaptalan.

E követelésnek eleget tenni nem lehet, ezért egészen helyes volt a kvóta bizottságnak azon irányzata, amelylyel Magyarország érdekeit megvédeni kívánta. (Élénk helyeslés.) Ebből azonban nem következik, hogy ma már meg lehessen mondani, hogy miképpen fog ez a kérdés megoldatni.

Most a tárgyalások még folynak, az alkudozások ninosenek befejezve s alkudozni úgy, hogy az egyik fél is, meg a másik is, megmondja előre, hogy mi a végső elhatározása, nem lehet, mert így törésre kerülne, eredmény nélkül.

A törés pedig nem jelentene egyebet, mint a felsőges ur, (élénk hosszas éljenzés) döntő szavát igénybe venni, a mi alkotmányos államokban mindig kerülendő, meg nem engedhető, sőt veszedelmes.

E kérdésben véglegesen most határozni nem lehet. A kormány kötelessége Magyarország érdekeit minden rendelkezésére álló eszközzel megvédeni és az igazságosság határainak szem előtt tartásával meg nem engedni, hogy többet fizessünk, mint a mennyit fizetni kell, (Ugy van) a mennyi jogos és szükséges. (Igaz, ugy van!)

Nem menni bele abba, hogy Ausztriától ajándékot fogadjunk el, mert a mi ránk esik, azt meg akarjuk fizetni, (Élénk helyeslés) mivel öntudatunk is parancsolja, hogy a politikai jogokat Ausztriával szemben egyenlő mércékben követeljük (Igaz, ugy van!)

Az eddigi tárgyalások nem vezettek ugyan arra az eredményre, hogy megállapítható volna, hogy mi fizetendő, de reményem, hogy a folytatandó tárgyalások kedvezőbbek lesznek és hogy ha azon

a bázison, amelyen a tárgyalások folytak a megoldás nem jön létre, egy másik kulcs fog előbb-utóbb találni hogy a kérdés megoldassék, még pedig úgy, hogy egyiknek érdeke ne sértse a másikét és a másik érdeke ne legyen hátrányos az egyikre (élénk helyeslés) hogy ne fizessen túl az egyik és ne fizessen keveset a másik, mert ajándékot elfogadni éppen úgy nem lehet, mint ahogyan túl fizetni nem szabad. (Ugy van!) A kiegyezésről uraim többet nem mondhatok.

A miniszter ezután a királynak a milleniumban való részvételét esetenlélkes szavakban s végül újra megköszönve választói bizalmát, lelkes éljenzések közt befejezte beszédét.

Teleky József gróf Makón.

— Saját tudósítónktól. —

Makó, október 19.

Teleky József gróf, Makó város volt országgyűlési képviselője, szombaton délután érkezett Makóra. Az állomásonál nagy számú választó közönség várta bandériummal s a fogatok hosszú sorával.

Lelkesen megéljenzették a volt képviselőt, a ki elé Szegedig 20 tagu deputáció utazott. Makón Szentvidor, a szabadelvű párt elnöke üdvözölte az illusztris vendéget, a ki meghatóttan köszönte meg a nem várt fényes fogadtatást.

Teleky József gróf vasárnap délelőtt tartotta meg beszámolóját és programját a városháza erkélyéről körülbelül 1000 főnyi hallgatóság előtt. A férfias, független gondolkozásra valló program többször zajos éljenzésre készítette a hallgatóságot s utána még sajozabban hangzott ez a nevezetes makói szójárás: megváltás t j u k.

A gróf beszámoló és programbeszédjét az alábbiakban közöljük:

Beszéde első részében visszapillantást vet az országgyűlés működésére, azután így folytatja:

Tisztelt polgártársak, engedjék meg, hogy beszámoljak a helyi érdekek körül kifejtett munkásságomról.

1. A gimnázium felállított, és pedig mindjárt az első évben 4 osztálytal.

2. A pénzügyigazgatóság fel lett állítva Makón.

3. A polgári leányiskolának folyosított az évi 3000 forint állami segély, holott azelőtt a leány polgári iskolára csak 1500 frt. esett.

4. A mi Makó városára én szerintem életkérdés a Szász ér kérdése szerencsés merdebe tereltetett. Sikerkült ugyanis sok utánjárás után a kormányt meggyőznöm arról, hogy azon viszony amelyben Makó városa a Szász-érrel szemben és a „Maros-Tisza-Körös ármentesítő és belviz levezető társulat“ között fenn áll tarthatatlan, vagyis jogtalan az a kettős megterhelhetőség a melybe ezáltal Makó városa adortatik. Hogy e tekintetben semmi kétség ne forogjon fen, bátorkodom a miniszteri rendeletet a maga teljességében felolvasni.

Tisztelt polgártársak!! Ezekben beszámoltam önöknek a multa vonatkozó törvényhozói működésemről.

Most pedig engedjék meg nekem, hogy a jövőre vonatkozólag jelezsem álláspontomat. Ugy a hogy a multban és az 1867. XII-ik törvényczikk alapján állottam és ezen az alapon a szabadelvű iránynak voltam híve, ugy ezen az alapon állok most is, és a szabadelvű iránynak maradok a rendithetlen híve a jövőben is.

Amint a jövő évi költségvetés elintéztett és az Osztrákországgal megkötendő gazdasági kiegyezésnek sorsa eldől és rendeztetik, meg kell hozni a megyei adminisztráció reformjáról szóló törvényt mindenekelőtt, be kell hozni a megyei közigazgatás államosítását, de ugyanakkor meg kell alkotni a fegyelmi törvényt és meg kell alkotni a közszabadsági biztosítókat a maga teljességében. De ugyanakkor meg kell tartani az önkormányzatot, sőt még tovább fejleszteni azt, ott azon a téren, a melyen üdvösen mo-

zoghat, mint éber ellenőrzőjét a kinevezett tisztviselőnek.

Ha, tisztelt polgártársaim ezen reform ilyen módon lesz keresztül vive, ugy meggyőződéseim szerint egy újabb lépéssel előbbre vitték az egységes magyar nemzeti állam kiépítésének szent ügyét.

Nagy gondot kell azonban erre is fordítani, hogy a községi törvény reformja aként vitessék keresztül, hogy a jelenleg a községek által teljesített állami adminisztráció közvetítése folytán a községekre rótt súlyos terhek a reform után, az állam által átvétessenek, miután a községek kiadásai ez által jelentékenyen apadni fognak.

Nagy sulyt helyezek a jövőben is a közgazdasági érdekek fejlesztésére. Sürgős szükségnek tartom:

A kötelező állatbiztosításnak mihamarább való életbeléptetését, a gazdáknak lehetőségig olcsó hitel nyújtásának megteremtését.

Osztrákországgal szemben az állatforgalmat illetőleg intézményes biztosítókat kell teremteni.

A gazdasági szakoktatást terjeszteni kell, és a gazdasági szakoktatás elemeit be kell vinni a népiskolákba.

A szállítási díjakat ép úgy gabona mint lábas jószágra; a lehetőségig még olcsóbbá kell tenni, mint a milyen az most jelenben.

A malmoknak nyújtott örlési kedvezményt meg kell szüntetni.

Tisztelt polgártársak! Nézetem szerint ha ezen intézkedések meghozatnak ugy jó részt megtaláltuk a mezőgazdasági válság orvoslására vonatkozó eszközt a lehetőségig. De ha már most mezőgazdasági válságról beszélnek engedjék meg nekem, hogy megmondjam, mert ezt egész bizonyossággal senki sem tudja megmondani, szerény nézetem szerint minden látomén a buza árának alacsonyágát. Mert mi tagadás benne a buza mi nálunk majdnem önköltségi árban kel. Mindenesetre tisztelt polgártársaim! nekünk túnyomólag földmivelő országnak, s a szabad kereskedelmi irány lenne a fő eszményünk, vagyis hogy szabadon vihessük gabonánkat a hová akarjuk. Igen ám, de ha más államok nagy beviteli vámokkal terhelik meg búzáinkat, vagyis pld. a németek 2 frt 35 krt, a francziák 3 frt 50 krt szednek beviteli ozim gyanánt a buza után, nekünk is vámot kell akkor vetni, de mi eddig megelégedtünk 1 frt 50 krral, mi a szerbiai búzát 75 krral eresztjük piacainkra. Epeu ezen óriási vámkülömbözetben látom én szerény nézetem szerint egyik fő okát a mi búzáink ára olcsóságának. Ezen annak idején megfelelő vámemeléssel segíteni lehetne.

A mezőgazdasági érdekek istapolásával karöltve kell járnai jövőben is, az ipar és kereskedelem érdekei istapolásának.

A közoktatás terén haladnunk kell mondhatnám a lehetőségig roham lépésben. Főkép a népiskolák számát kell majd szaporítani.

Az igazságügy terén meg kell alkotni a polgári törvénykönyvet.

Elodázhatatlannak tartom az egyenes adók reformját. De ennel nagyon kell arra vigyázni, hogy lehetőségig olyan pozitív jövedelmek melyek adó alá esnek jogosan az adóztatás alól el ne vonassanak. Egyáltalában egész adó kezelési és adó rendszerünk egyszerűsítése hova tovább égetően szükséges.

Szükségét látom annak, hogy a valuta rendezése befejeztessék. — Tisztelt Polgártársak! Önök tudják, hogy a jövő országgyűlésen rendezni kell Osztrákországgal a kvóta és a kereskedelmi és vámszövetség ügyét, épen úgy az osztrák magyar banknak szabadelvű ügyét. Mindezekről röviden bár, de egész nyíltan megfogom nezetemet mondani jelezvén egyuttal követendő álláspontomat.

Eltentkintve attól, hogy a quota megállapításánál a korona döntését bele vonni az actióba nem tartom helyesnek, és különben is ezáltal csakis 1 évre volna eligazítva e kérdés, és különben is. amit az 1867 iki törvényhozás csakis a legvégső esetben és csak mint kiegészítő eszközt vette fel intézkedései közé nagyon veszedelmesnek tartanám állandó gyakorlattá minősíteni.

A kormánynak és az azt támogató többségnek teljes felelőségére kell majdán a quota ügyét lebonyolítani. — Mindennek-előtt a magam részéről határozottan kinyilatkoztatom, hogy az az alap, amelyből az osztrák quota-bizottság kiindult határozottan méltánytalan, helytelen, és erőszakos.

Ebből az alaptól kiindulva a quotát soha sem leszünk képesek biztos alapra fektetve dűlőre vinni. Mindamellét tisztelt polgártársak, én szintén a kereskedelmi és vámszövetséget megkötendőnek tartom újabb 10 esztendőre, de nem minden áron, feltéve hogy hazánk közgazdasági érdekei megóva legyen.

Ha sikerül ilyen szerződést kötni, én a ki hazánk közgazdasági és összes érdekeit szívesen lelkemen viselem, úgy ezen szövetség újabb 10 évre megkötendő, ha azonban ez nem sikerül úgy az önálló vámterület állapontjára kell helyezkednünk.

De egyre mar most figyelmeztetem és ez az, hogy nézetem szerint hazánk közgazdasági szempontból, ha önálló vámterületre légyünk, amelyhez politikailag határozottan jöpnünk van, súlyosabb helyzetetésben leend mintha kedvező vám és kereskedelmi szövetséget tudunk kötni.

A kvótára vonatkozólag pedig az elmondottak alapján azon határozott nyilatkozatot teszem és ez az, hogy én majdan ha egyáltalában nem kerül a sor arra, hogy szavazatomat adjam, én ezen kérdéseket nem külön-külön haviásokban, de összes és együttes hatásokban fogom épügy közgazdasági, mint összes érdekeink szemmel tartása mellett mérlegelni és a haza javát szem előtt tartani, és ilyen álláspontra helyezkedve a fentebb említett érdekek ellenére kvóta felemelésbe be nem megyek.

Ami pedig az osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbítását illeti, vagy sikerül közgazdaságunk megóvására szükséges dispositiókat valamint az állam tekintélyét és méltóságát megillető dispositiókat elfogadtatni vagy nem. Ha igen akkor az elbármolgat megadandónak vélem, ha ez nem lehetséges úgy a bankszabadságom nem meghosszabbítható.

Makó városának a közérdekkel nem ellenkező jogos érdekeit tölem telhetőleg a leghatározottabban támogatni fogom. Legközvetlenebbül pedig azon leszek, hogy a száraz ér kérdése, akként ahogy az a miniszteri rendeletben tervezetik, mihamarább kedvező elintéztést nyerjen tényleg.

Továbbá azon leszek, hogy a fogyasztási adók bériete a városnak továbbra is biztosítsassanak.

Az iparosoknak helyi bajait fogom orvosoltatni.

Továbbá miután Makó városa ebben jogosan érdekelt van, azon leszek, hogy a magyar ajku görögkatholikus honpolgárok számára egy gör kath. püspökség minél előbb felállítsassék.

Es ezzel tisztelt polgártársak bevégezem beszédemet. Beszámoltam önöknek a multra vonatkozólag.

Igyekeztem a hazát és Makó város érdekeit szolgálai becsületesen úgy, hogy az tehetségemben állott.

Az ítélet önöknél van; mely ítéletök kedvező lesz-e reám, avagy kedvezőtlen, nem tudom, de én nyugodt lelkiismerettel apellálok ítéletökre.

A jövőre vonatkozólag pedig megmondottam nyiltan állásfoglalásomat, ahogy az illik olyan férfinhoz, aki nagyon nagyra becsüli polgártársai bizalmát és igyekszik arra magát érdemesíteni, de egyttal tisztá bört önt a pohárba, nehogy polgártársai ítéletökben megzavartassanak.

Önök a legközelebbi napokban a legszentebb jogukat fogják gyakorolni a választói jogok gyakorlása által. Meg vagyok arról győződve, de erre kérem is, hogy o yan eszközökkel fognak küzdeni, a milyenekkel küzdeni elveik értküzdő szabad honpolgárokhoz méltó. Bizalmukkal megajándékoznak e vagy nem, nem tudom, de egyről azonban legyenek meggyőződve, akár mi legyen is ítéletök felettem büszke leszek arra, hogy ezen derék magyar alföldi várost képviselhettem az országgyűlésen.

Es ha hiszik, hogy a hazának és Makó városának szolgálatára lehetek, úgy vigyék, de csakis ez esetben azt a zászlót melyet fenn lobogtatok, küzdelemben, a melyre fel van írva: A magyar haza boldogítására bölcs alapra fektetett szabadelvű haladás. Ilyen értelemben felajánlom szolgálatomat és ajánlom magamat szives jó indulatukba. Eljen a haza! Eljen a király!

Este a szabadelvű párt helyiségében nagy

bankett volt, melyet a szabadelvű párt rendezett nagynevű képviselőjelöltje tiszteletére.

Az első felköszöntőt T e l e k y József gróf Makó város közönségére mondotta.

Utána S z e n t e s Vidor emelt poharat, éltetve T e l e k y József grófot.

D ó z s a Sámuel dr. hosszabb beszédben fejtegeti, hogy miért kell győznie a szabadelvű pártnak országszerte. Ez a párt áll egyedül, mely nem álomképek, ábrándok után fut, hanem a valóságnak megfelelően igyekezik mindenütt a magyar haza javára tenni. A párt győzelmére ürti poharát.

Mondottak még felköszöntőt M e s k ó Sándor dr. alispán, B o r o s Sámuel, S z e n t p é t e r y Sámuel, stb. hasonló lelkesedést keltve a 400 főnyi megjelentek között.

Kurtics. I s s e k u t z Marcell, a pécskai kerület szabadelvű párti képviselőjelöltje vasárnap délelőtt jött körünkbe, hogy politikai nézeteit megismertesse. A szabadelvű polgárság ez alkalommal imponáns módon adott kifejeztést ragaszkodásának s szeretetének az általános kedvelt jelölt iránt. A fényes fogadtatás, melyen részt vett Kurticsnak ugyszólván minden polgára, előjelét képezte azon lelkesedésnek, mely Issekutz Marcell győzelmének biztos alapja.

A nagyiratos felől jövő képviselőjelölt elé kivonult a szabadelvűpárt polgársága negyven kocsiival 30 lovas banderistával, senével teméntelen nemzeti zászlóval egész a község határáig.

Mikor Issekutz a küldöttséghez ért, dörög éljenzéssel fogadták, mely egyre lelkesültebb lön, amint a jelölt kedves, szívélyes modorával lassankint elválaszthatlanul magához lánczolta a polgárok szívét. Az éljenzés csillapultával L ó w i n g e r Ferencz bérlő mondott szívélyes üdvözlő beszédet, melyre Issekutz szép szavakban felelt, megköszönve a választók iránta tanusított ragaszkodását.

A fényes kocsi sor a községbe érve, a szabadelvű párt végrehajtó bizottsága nevében H a c k e n b e r g e r László gyógyszerész elnök üdvözölte a jelöltet, kérve őt programmbeszédje megtartására.

Nagy számban összegyűlt közönség előtt mondotta el erre Issekutz politikai hitvallását, melyet minduntalan félbeszakított a polgárság éljenzése és taps vihara. A mindenre kiterjedő, alapos beszéd nagy hatást ért el s valósággal elragadta a hallgatókat.

Délben három helyen volt bankett, melyen a kurticsi intelligencia teljes számban jelen volt. Issekutz Marcellt nagy óvációkkal fogadták, mely állandó maradt az egész estén. A tósztok özönével fejezték ki szónokok törhetlen ragaszkodásukat jelöltjükhöz s ama reményüket, hogy zászlóikra irt eszméik győzelemre jutandnak.

Délután Issekutz Mácsára utazott a kurticsiak kíséréte mellett.

Világos. A függetlenségiak itt, de különösen Pankotán, minden áron jelöltet akartak felállítani T a k á c s y Sándor dr.-ral szemben. Fel is kértékjerre S z é k e l y Bélát, a „Szabad szo“ szerkesztőjét, aki a jelöltséget elfogadta s vasárnap tartotta volna meg programmbeszédét. Látna azonban, hogy kíséréte nagyon meddő lesz, a beszéd megtartása előtt v i s z a l é p e t t. Így a kerület egyedüli jelöltje Takácsy Sándor dr. kinek a mandátum biztosítva van.

Uj-Arad. K a b d e b ő Ferencz, a szabadelvűpárt képviselőjelöltje, vasárnap délelőtt 10 órakor mondotta el programmbeszédét, a mivel óriási lelkesedést keltett. Mintegy 2000 választó volt jelen azt meghallgatni. A programmbeszédet a „Szólló“ vendéglőben népes, lelkes hangulatu bankett követte. A min az előjelek mutatkoznak, Kabdebót egyhangulag fogják megválasztani. Van ugyan a kerületben egy kis néppárti mozgalom, de annak absolute senki sem tulajdonit fontosságot.

Temesvárott örömmel fogadták a hirt, hogy F e j é r v á r y Géza báró honvédelmi miniszter elfogadta a jelöltséget és e hó 24-én a városba érkezik, ahol másnap tartja meg programmbeszédét. Molnár főispán a miniszter

tiszteletére estélyt rendez. A programmbeszéd után társas estély lesz.

Az oraviczal szabadelvtiek népes gyűléstükön G r a e n s e n s t e i n államtitkárt jelölték, aki 22-én érkezik meg, hogy programmbeszédet mondjon.

IDÓJÁRÁS.

Légnemés: reggel 7 órakor 756.7 milliméter. délután 2 órakor 757.7 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor C° + 12.9, délután 2 órakor C° + 17.7. Szél iránya és ereje: reggel 7 órakor D. 5, délután 2 órakor DN. 4. Felhőzet: reggel bornit, délután félderült. Csapadék az utóbbi 24 órában: 8 milliméter.

IDÓJOSLÁS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Október 20. —

Változó felhőzet. — Bayha. — Helyenként csapadék.

HIREK.

Arad, október 19.

Vonatok indulása

ARADRÓL:

Budapestre gyv. reg.	8.18
svv. de.	11.20
tv. du.	8.58
svv. este	9.35
Csabára (péntek) de.	12.—
Szolnokra vv. reg.	5.10
Tövisre svv. reg.	6.30
svv. du.	4.30
gyv. este	7.02
Soborsinra vv. du.	2.50
Temesvárra svv. reg.	6.20
svv. de.	11.25
vv. du.	5.—
Szegedre svv. reg.	4.45
svv. de.	8.48
vv. du.	4.10
N.-Halmágyra svv. reg.	6.35
vv. de.	11.55
svv. du.	4.50
M.-Hegyesre vv. du.	2.30

Vonatok érkezése

ARADRA:

Budapestről svv. reg.	6.05
svv. du.	8.55
gyv. este	6.52
Csabáról (péntek) reg.	7.—
Szolnokról tv. reg.	9.10
svv. este	8.47
Tövisről vv. reg.	6.54
gyv. reg.	8.08
tv. de.	10.50
svv. este	8.55
Radnáról tv. du.	8.12
Temesvárról vv. du.	10.43
svv. du.	8.44
svv. este	10.55
Szegedről svv. de.	8.45
svv. este	6.42
svv. éjjel	10.25
N.-Halmágyról svv. de.	8.08
vv. de.	11.05
svv. este	6.34
M.-Hegyesről vv. du.	12.50

Október 20. Kedd. Róm. kath. naptár: Vendel. — Protestáns naptár: Vendel. — Görög-keleti naptár (október 8.): Pelagia. — A nap kél 6 óra 28 perczkor, nyugszik 5 óra 2 perczkor. — A hold kél 4 óra 31 perczkor, nyugszik 5 óra 33 perczkor.

Október 25. Az aradi korcsolyás-egyesület évi rendez közgyűlése délelőtt 11 órakor a kaszinóban.

Szabadságharozó emléktárgyak kerazages muzeuma (színházépület II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 óráig, délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan. Költsegy-könyvtár nyitva van azerdán és szombaton 2—4 óráig és pénteken 11—12 óráig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Hieronymyi elutazása.

— Saját tudósítónktól. —

Mintha csak még egyszer a szívébe akarta volna vérsni Aradváros képét. Az utolsó napon fáradhatatlanul járta be Arad gyártelepelt keresve kutatva a bajokat, melyeken segíteni kell és akar.

Tegnap déli egy órakor V á s á r h e l y i Béla vendégszerető házához volt hivatalos a képviselőjelölt. A pazar pompával szervirozott ebédnél több toaszt is hangzott el éltetve a szabadelvű eszmét önzetlen, buzgó harcosát Hieronymit.

Ebéd után a képviselőjelölt a házigazda s több szabadelvű kitűnőség kísérétsében a N e u m a n gyárat látogatta meg, melynek óriási terjedelme és szakszertű berendezése nagyon megleptes többször fejezte ki ebbeli csodálkozását.

Innen a társaság a L e o p o l d féle szeszgyárhoz vezérelte a képviselőjelöltet, majd a w a g g o n y á r b a, melynek berendezése felett a leghizelgöbben nyilatkozott. Fáradhatlan érdeklődéssel végigjárta a waggon osztályt az öntödén a mozdony osztályon s minden egyes aprólékoságot tüzetesen megszemlélt.

Innen a S s é o h é n y i malmot nézte meg, melynek viszonyairól, üzemeről, forgalmáról behatóan kérdezősködött.

Ugyancsak a délután folyamán látogatást tett N e u m a n Dánielné Fürst Mária urnónél, az aradi izraelita nőegylet tevékeny és érdemdes elnökönjénél.

Körtija befejeztével Hieronymi Salacz Gyula, Vátság helyi Béla, Institóris Kálmán, Rámor Lajos és Lendvai Sándor társaságában megvacsorázott a „Fehér Kereszt” szállóban, honnan aztán a pályaudvarba hajtatott.

Nagy társaság gyűlt már egybe az alatt az indóház peronján, mely lelkes ovációkba részesítette a képviselőjelöltet mikor körükben megjelent.

Ott láttuk: Fábrián László főispánt, Salacz Gyula polgármestert, Vátság helyi Béla az arad osanádi egyesült vasutak igazgatóját, Végh Anrél jószágigazgató Márk Károly magyar kir. államvasutak üzletvezetője, Szathmáry Gyula alispán, Institóris Kálmán főjegyző, Dálnoki Nagy Lajos dr. megyei főjegyző, Virágh Lajos főmérnök, Sarlot Domokos főkapitány, Rámor Lajos a vaggongyár igazgatója, Ott ruba y Károly törvényszéki elnök, Krausz József pénzügyigazgató, Tedschi Viktor, Tolnay János dr., Söhpökész Ede dr., Fényes Dezső, Lendvai Sándor, Neuman Dániel, Belcs János és Suci János dr.

Több mintegy félórát társalgott Hieronymi a társasággal a legjobb hangulatban, többször fejezven ki köszönetét a szíves fogadtatásért.

Mikor az indulás ideje közelgett, a megjelentek külön köszönetet kaptak, hová Fábrián László főispán társaságában beszállva, az ajtóban állva folytatta a beszélgetést.

Harsány éljenzés, kalaplobogtatás zúgott fel, midőn a vonat megindult s a jelen voltak ajkáról egy általános óhaj varázsa szállott a távozó után: a viszontlátásra.

— József főherceg Romániában. József főherceg Klótild főhercegnő és a szonaukti herceg társaságában tegnap a román királyi pár látogatására Szinajába utazott, a hova ma reggel érkeznek meg. A főherceget Véocsey br. udvarmester kísérte. A szonaukti herceg tudvalevőleg nagybátyja a román trónörökös nejeinek.

— Rendkívüli kiadásunk. Az „Aradi Közlöny” tegnap délelőtt rendkívüli kiadásban jelent meg, a mely 12 oldalra terjedt. Körülményesen beszámoltunk ebben Hieronymi Károly programbeszédéről, a mit egész terjedelmében közöltünk, a szabadelvű párt nagy bankettjéről, a radnai programbeszédéről stb. Hoztunk igen érdekes táviratokat az országban vasárnap történt eseményekről. A hatalmas rendkívüli lapot helybeli előfizetőink tegnap délelőtt megkapták, a vidékiek pedig a mai számhoz találják azt mellékelve.

— Aradi diákok a kiállításán. Az aradi kereskedelmi iskola növendékei közül harminc tegnap utazott fel Budapestre az országos kiállítás megtekintésére. A tanulókkal Somogyi Gyula tanár ment föl vezetőként.

— Vizjogl tárgyalás. A mezőhegyesi elővizsatorna felső torkolata ármentesítése tárgyában tegnap délután helyszíni tárgyalás folyt, melyen a védgátnak az eddigi megállapodástól eltérő építését határozták el. A bizottság elnöke Szathmáry Gyula alispán e célból értekezletre hívta Jenik Béla vasúti és hajózási felügyelőt, Sántay Lajos kir. főmérnököt, Tomka Emil kir. kulturmérnököt Virágh Lajos városi főmérnököt, a mezőhegyesi ménes uradalom felügyelőjét, a mikalakai előjáróságot és a többi érdekelt feleket. Elnöklő alispán előadván a tárgyat, az érdekeltek tiltakoztak a védgátnak a terv szerinti kiépítése ellen, mert az földesket két részre osztja. Erre a bizottság a helyszínre ment ki s azon megállapodásra jutott, hogy a véd töltést a tervtől eltérőleg ott építi, hol a régi Maros védgát volt s bekapcsolja a temesvári vasut pályatestéhez a temesvári hid mellett.

— Adólisták kivezése. A m. kir. pénzügy-minister Dieslbacher Sándor adóhivatali gyakornokot, a kis-jenői adóhivatalos, ideiglenes adólistázté nevezte ki.

— Helyreállított telefon közlekedés. A t. távbeszélő előfizetőket van szerencsém értesíteni, hogy a Vinkler-gyár égése által megrongált összes ujaradi távbeszélő vezeték helyreállítván, az összes előfizetők kapcsolása eszközöltetik. Szél Ernő posta- és táv. felügyelő.

— Beck báró tábornagy jubileuma. Beck Frigyes báró tábornagy a hadsereg vezérkarának főnöke, ma ünnepli 50 éves szolgálati jubileumát. Az ünneplő tábornagy mint egy külföldi polgár fia (birodalmi német) 1830-ik évben született. 1846. október 20-án lépett be a hadseregbe, besoroztatása után az utásosapat-iskolába osztották be, melynek elvégzése után tiszté a gyalogsághoz neveztek ki. Az 1880/49-iki szabadságharcban ellenünk harcolt. Később főhadnaggyá neveztek ki és vissza helyezték az utásokhoz. De itt csak rövid ideig szolgált, mert azután a vezérkarhoz osztották be. Ezután gyorsan haladt előre. Az 1859-iki hadjáratban életveszélyesen megsebesült. Sebéből felépítve, tovább működött a vezérkarnál, később a király szárnysegédévé, majd pedig hadosztály vezérkari főnöké neveztek ki. Az 1866-iki poroszhadjárat alatt a század hadsereghez küldötték a hangulat tanulmányosására. Ebből is látszik, hogy már akkor nagy bizalmat helyeztek bele. Később mint tábornokot a király főhadsegédévé és a katona iroda főnökévé nevezte ki. De ez alkalmazásban sem maradt sokáig, mert a vezérkar főnökévé nevezte ki a király, amely állást most már 15 év óta tölti be. Beck tábornagyot ötvenéves szolgálati ideje alatt számos kitüntetés érte. A király nemzeti, majd pedig bárói rangra jellelte. A Lipót-rend nagy keresztjét, a vaskoronarend I. o. osztályát, a katonai érdemkeresztet és az érdemérmét adományozta neki, később pedig a 47-ik gyalogred tulajdonosává, valóságos belső titkos tanácsosává és az urakházának élthosszúlag tagjává nevezte ki a király.

— A kerületi papság tisztelgése. Megyés főpapunk val. bel. titkos tanácsosá történt nagy kitüntetésé alkalmából a kerületi papság is tisztelni fog Deseffy püspököt. A tisztelgés napját csütörtökre tűzték ki. A küldöttséget Heny Sebestyén makói esperes-plébános vezeti.

— A tengeri szállítás. A magy. kir. államvasutak igazgatósága az alábbi értesítést közli: A m. kir. államvasutak igazgatósága kerekedelmügyi m. kir. miniszter ur engedélye alapján az előző években kövelet eljárásához képest az idén is azon intézkedést tette, hogy új terméskor morzsvolt tengeri akár szakkokban akár ömlesztett (alla rinfusa) állapotában kerül feladásra, f. évi október hó 16-ától visszavonásig, de legkésőbb jövő évi február hó utolsó napjáig minden egyéb áru és gabona szállítmány előtt első sorban rakassék kocsiba és szállíttassék el.

— Husz év múlva. Száll az idő feltartóhatlanul, évek évekre tolnak, a jelen multtá, a jövő jelenné lesz, feledésbe megy lassankint minden, amíg egyszer szenzációzt keltett s egy szomorú emlék az, mi belőle megmaradt. — Kertész József is ily elmúlt husz évnek szomorú tanuja. Haja őszbe vegyült, termete meggyörnyedt, keze reszket a kiállott nehéz napok szomorúságától. Husz év óta a börtön lakója. Nagy bűne volt. Gyilkolt. Egy asszonynak oltotta ki az életét. Elfogták, elítélték husz évre. Husz évi nehéz rabság. November 4-én ér véget, akkor újra szabad, újra a magáé, de hol az ifju erő, a régi fiatal munkakedv, hol az erős test, a nyugodt lélek.

— Kriszta Lénát. Egész Arad megye ismerete Kriszta Lénát, akit a gyermekek és egyéb naiv lelkek csak boszorkánynak szólítottak. Kriszta Lénát osakugyan boszorkány is volt, szimborált az ördöggel s a sátán kezére adta azokat a szerencsétlen leányokat és asszonyokat, akiket a szerelem hajtott a bűnbe. S Kriszta Lénát nagyon olosó boszorkány volt, a lehető legcsekélyebb összegekért adott utlevelet a pokolba. Tegnap is Világoson,

mint nekünk írják, valami mesterségébe vágó dolgot intézett el, de a dolog balul ftött ki. Kriszta Lénát följelentették s most a világi rendőrség börtönében várja büntetését.

HYMEN.

Adler Armin szarvasi államvasuti mérnök ki az aradi társaságnak is kedvelt tagja volt, eljegyezte dr. Fuchs Ede szarvasi városi orvos szép, művelt leányát, Gisella kisasszonyt.

— Boderlicza Uros aradi ügyész iktató jegyet váltott Fábrián Erzsébet kisasszonnyal Aradon.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Kölcsey-Egyesület kedden 1896. október 20-án esti 6 órakor választmányi ülést tart, melyre a tárgyalandó több fontos ügy érdekében ez uton is a választmányi tagokat tisztelettel meghívom. Az egyesület titkára.

TANÜGY.

Az Aradvidéki Tanítóegyesület közgyűlése.

— Baját tudósítónktól.

Borosjenő, október 18.

Hasánk ezredévi ifjúságának ünnepségeinek utolsó fényugrai villantak fel Borosjenőben, hol az aradvidéki tanítóegyesület karöltve a borosjenői intelligenciával fényesen sikerült ünnepélyt rendezett.

A kora hajnali órákban felharsantak a szt.annai zenekar hangjai s riadót fuvá, üdvözölték Borosjenő közönségét, mely meghívta a magyar kultúra lelkes hűbőreit, hogy falai között szenteljen ünnepet az imádott hazá dícsőítésére.

A házak lobogódíszit öltöttek s az ősz szél által lengetett trikolorok büszke hirdetői az ezredévi dícsőségnek.

Az ünnepélyek sorozata a római katolikus templomban Te Deummal kezdődött. A kis templom szüfölségé megtelt közönséggel. Az isteni tiszteleten Asbóth Viktor és Tajthy Gyula aradi minorita hitoktatók ozelebráltak, a betegesen fekvő Hoffbauer plébános helyett. A nagymise alatt az aradi Kölcsey-dalkör énekelt a szőlőrészeket pedig Strasser né urnő énekelt, kinek kellemes szép hangja nagyban hozzájárult az isteni tisztelet fényének emeléséhez.

Részt vettek az ünnepélyben az itt állomásozó 4. honvéd ezred tisztikara Vadaszi Gyula őrnagy vezetés alatt, a községi és járási tisztviselői kar MONTI Alajos főszolgabíróval élén, a osendörparancsnokság az aradvidéki tanítóegyesület nagyszámúban megjelent tagjaival s az itt helyi intelligencia.

Az isteni tisztelet után a körmenet zászlókkal bevonult gróf Leiningen Károly a 13 vértanú egyikének sírboltjába, hol a bölcs tábornok hamvai pihennek. Az aradi Kölcsey-dalkör ismét énekelt itt. Az egyházi funkciót Asbóth Viktor végezte, míg a sirt az egyesület nevében Kovács Vincze az aradi polgári iskola tanára koszorúzza meg hazafias bes édet mondván a dícső vértanú porladozó hamvai felett. A koszorú elhelyezése után Asbóth Viktor intszett lángoló hazaszeretettől áthatott beszédet a közönség sokaságához.

A közönség most a templom homlokzatán ideiglenesen elhelyezett emléktábla felavatásához vonult. Az emléktáblát az aradi vaggongyár készítette a következő felirattal: Magyarország ezredéves fennállásának emlékére. 1896.

A Kölcsey-dalkör „Szentasz érzet” című dalt énekelt.

A felavatást egyházi részről Asbóth Viktor végezte, ki remek szónoklatot mondott, miközben lehullt a lepel az emléktábláról, melyet Borosjenő közönségének megörzés végett Mádai, tanítóegyleti elnök, szép beszéd mellett adott át s azt a közönség nevében Strasser Péter községi jegyző átvette.

Az emléktábla a felépítendő állami iskolában lesz végleg elhelyezve. Az ünnepi aktust a Kölcsey-dalkör fejezte be a „Szózat” elszegésével.

Ezután az egyesület tagjai az iskola udvarára vonultak, hol Honisch J. eszközölt fényképfelvételt.

Különösen kiemeljük a borosjenői derék iparosságát, mely az ünnepek körül hazafias lelkesedéssel a dícséretet, érdemlő, készséggel kivette a részét nemcsak az által, hogy a helyi rendező bizottságot támogatta, hanem mindenütt megjelent, a hol az ünnepek lefolyását nyert.

A szép siker érdekében sokat fáradozott a rendező bizottság, melynek elnöki tisztét dr. Csillag J. járási főorvos teljesítette. A oldala mellett lelkesen fáradozott Csabai Samu igazgató-tanító, Monti Alajos főszolgabíró a rendezőbizottság elnöke, Strausz P. Péter, Németh, Stark, Rácz, Björns, Vidai, Gast Emilia, Rényi és Fehér Samu.

Zene kíséretében vonultak az egyesület tagjai a „Zöldkert”-be, hol Mátyás egyleti elnök megnyitván az ülést ajánlja diszelnökül Monti Alajos járási főszolgabíró. Az ajánlat lelkes örömmel talált visszhangra és Zsifay Géza vándor vezetője alatt Tajthy Gyula, Marozsi Agoston és Ozimmeszmann József tagoktól álló közönség ment el érte, hogy az ülésre meghívja.

A nagyterem zsufolásig megtelt érdeklődőkkel, kik szűz éjjellel fogadták Montit, a diszelnököt, kit Mátyás üdvözölt, a melyre válaszul, köszönését fejezi ki az őt ért bizalomért. Hangostatja, hogy a jövő esztendőben a kultúra, a fegyverek biztosítottak hazánkban. Az ülést megnyitván, Kresztics és Steigerwald tagokat kéri fel a disztelés jegyzőkönyvének vezetésére, a hitelesítésre pedig dr. Csillag Ignác és Csabai Samu.

Az egyesületet üdvözlik táviratban a Baktóroze-Naszód megyei, Schenk F., a Délmagyarországi tanító-egyesület.

Sorrendben Somogyi Gyula aradi kereskedelmi akadémiai tanár lépett a szónoki emelvényre, ki tanárzabású ünnepi beszédben méltatja az ünnep jelentőségét. Magvas és felemelt szellemű áthatott szónoklatában fejtegeti a kultúra, a népoktatás fontos misszióját és az ezzel szemben nyilvánuló halavány elismerést. A közgyűlés lelkesen megénekelte szónokát.

Utána Dániel Károly lépett az emelvényre és elszavaltta György Össy Rudolf szép ódáját, Borosjenő üdvözlését. A szép költői ötlettel megírt költemény szerzőjét és előadóit saját tapszal jutalmazta a közgyűlés.

M. a. a. egyesület elnöke üdvözli az egyesület nevében a délmagyarországi egyesületi tagot, ki a párisi gazdasági, ipar és közegészségi kiállításon a legelső kitüntetést, a nagy aranyérmét nyerte az ott kiállított kristály mézért. Buzdító beszédében hanguliyozza, hogy a legnagyobb elismerés illeti meg azt, a ki a magyar névnek a külföldön dícsőséget szerez.

Monti elnök átadva a kitüntetést, a viselhető érdem keresztet sajátkezüleg tűsi a derék férfiu mellére, ki néhány szóval válaszolja méhészeti elveit és sikereit.

Czirák és Márton lépett most a szónoki asztalra és értekezett a társadalom és iskola című tételéről. Több vonásokban válaszolja azon elveket, melyeket a társadalomnak az iskolával szemben érvényesítenie kell és azt csak karöltve az iskolával végezheti sikerrel, eredményel. Sürgeti az iskolalátogatást, mulasztás szabályozását, a szolgálati programot, a 40 évi nyugdíj jogszolgáltatás állapítását, az iskolai felügyelet államosítását, a tanítóképzésnek magasabb nivóra való emelését. Értekezést magvas fejtegetéseért a közgyűlés elismerően viszonozza.

Monti elnök javaslatára az értekezés és szónoklattal közreműködőknek jegyzőkönyvi köszönet szavaztatván, az ülést berekeszti. Most a Kölesy dalkör szentel el a Hymnuszt mely után a tagok bankettre mentek a kaszinó helyiségébe, a hol az igany zent mellett kedélyes társalgás folydora. Az első felkészített mondás az uralkodó. Monti Alajos, Mátyás Borosjenő közönségére. Zarái a 4. honvéd ezred tisztikarára, Tajti Jenő Lengyel János kir. segéd tanfelügyelőre, Abóth a diszelnökre és nejeire, Strausz P. jegyző az Aradvidéki Tanítóegyesületre, az egyesület alapítóra.

MULATSÁGOK.

Hangverseny Borosjenőn.

— Saját tudósítónktól. —

Az Aradvidéki Tanítóegylet ezredévi közgyűlése alkalmával Borosjenőn szépen sikerült hangversenyt rendezett a kaszinó nagytermében, melyet ez alkalomra zsufolásig megtöltött az érdeklődő közönség.

A hangverseny műsora: 1. Csucsor: „Bia dő”, férfi négyes, előadja az egyesület énekkara. 2. Székely Aladár: 12. Magyar ábránd. éneki Gárt Emma hölgy. 3. Kontor Elek. „Szeretlek” éneki Lux Ubaldné urnő. 4. Terschak A. „Raphaela” fuvolán előadja Eichler József, kit valamint az éneklő urnőket zongorán kíséri: Brusch Alajos. 5. Tied vagyok Dupler után, férfi négyes; éneki az egyesület énekkara.

Minden egyes szám nagy hatást keltett de főleg Lux Ubaldné által precisen előadott, „Szeretlek” című dal továbbá a „Magyar ábránd” melyet Gárt Emma hölgy énekelt. A közreműködőket a közönség erősen megtapsolta, a hölgyeket pedig a rendezőség oszakkorral lepte meg.

Mikor az egyesület férfi kara elzengte Dupler „Tied vagyok” című hazafias és gyűjtő dalát, a terem egy pillanatra kiürült, hogy a muzsa helyét Terpsichore foglalja el. A tánc szilaj jó kedvben folytivilágos viradatig.

Elismernél kell kiemelnünk, hogy a honvéd tisztikar, élén Vadász Gyula őrnaggyal, tüntető szíveséggel vett részt a hangversenyen, a táncmulatságon és a lefolyt ünnepek minden mozanatában. Ezt az egyesület azzal viszonzta, hogy szerenádöt adott a tisztikarnak és a lampionos menet díszakarót fuva; a honvéd laknánya elé vonult, hol Kovács Vincze tolmácsolta az egyesület tiszteletét és nagyra becsülését. Ugyancsak lampionos menettel tüntette ki a község érdemes jegyzőjét és a járás kedvelt főbíráját.

SZÍNHÁZ ÉS IRODALOM.

A színház műsora:

Kedd: Fodor, színmű.
Szerda: Durand és Durand bohózat (elsősz.)
Csütörtök: Durand és Durand, bohózat (másodsz.)
Péntek: Ibolyafaló, vígjáték.
Szombat: Gyerekkasszony, népszínmű (elsősz.)
Vasárnap: Délután: Üdvöske, operette. Este: A Gyerekkasszony, népszínmű (másodsz.)

Sárga csikó.

(Sz. Zs.) A minden sablonok patronusa boosnáma elő nekünk, ha az első igasi népszínmű előadás nem oszabít siralmas pánaszra az ujab népszínmű sirás hanyatlásaért. Elvezetett néztük végig Csépreghy régi jó népszínművét a Sárga csikót a vasárnap esti jól perdülő előadásban és mégis azt hisztük, ha a népszínművek irodalmunk nyilvándórá izmosodása ellenére is esztendő érdeklődést keltenek, ennek oka az, hogy csak hovatovább egy elmosódó, nem létező világnak, megszűnt célokknak, szertefoszlott szentvedélyeknek nem kifejezői, hanem sablonjai. A betyárnevű elmsű, a jobbágyság és annak ezer bája is felszáasztendője a múlté, új világot élünk, amelyben az érző és gondolkodó emberek szívét és agyát nem ez a fogalom foglalkoztatja: paraszt, hanem az ember. Az embert kereszük a színpadon, aki talán nem visel kordovánosizmat, vagy bokorugró szoknyát, nem dalol okkal s ok nélkül csak azért, hogy azt hirdesse, hogy magyarok vagyunk, s fajunk ereje a néplelek ősi érintetlensége, tegnapi mára észrevétlenül a középosztály világa lett azzá, mely mindnyájunkat foglalkoztat, az az osztály, amely a villágnak nincsen romantikája, reális, mint

az embere, akinek minden idegrezdülésében kifejezésel a végezők: élni.

Betyár romantika és az emberi jogok ide: álmusa helyett a legnagyobb és legkisebb ember egyaránt megélni és élni akar, a nótázót hovatovább bevezédek sora váltja fel a faluvégi csárdában társadalmi, állami eszméről álmodoznak. Tudják, érezzük, hogy a néplében is a szociális eszmék lesznek urrá, de azért még ragaszkodunk a régi sablonhoz, a régi népszínmű rekvizitumaihoz, bármennyire megvedlettek is azok. A népszínmű pedig csaknevez, enervált lesz mindaddig, a míg valakinek lelkét meg nem érinti az új világ, a ki le tud majd mondani a régi alakokról az új emberekről.

Addig pedig beérjük a régi gárdának avval a pár szép darabjával, a melyek erejét épen az mutatja, hogy mindmáig sem tudnak az ő kerékvágásukból kitérni az ujak.

A vasárnapp est előadásról a rendező dícsérettel hadd mondjuk ki elsőben is, hogy az összevágó, hangulatot keltő volt. Az érdeklődés első helyen Balázs Ilona felé fordult a ki Bakay Erzsike szerepében először lépett nálunk fel. Rokonszenvesen fogadták, és a sympáthia nem szűnt meg az egész estén. Elépít, bevezédek és tud érsékek, hangulatokat kifejezni arozával.

Itéletünk azonban róla teljes csak akkor lehet, ha más — nem paraszt — szerepben is láthattuk; áll ez főleg éneklő: az este hangja kissé érdesnek, kevéssé hajlékonynak tetszett, a nótái inkább megéjtszerűk hatottak. Bakay András szerepében Kóvvi hatottak jót; Hunyady a régi jó szerepe a Osorba Laozi. Nagy tetszést aratott Róna a s é ki pusztabírója, a kinek jóképű fia volt Iványi. Jó volt Bácsa, Bácsné, Hunyady és is.

* Színházi hírek. Holnap szerdán minden vidéki színpadot megelőzve kerül színpadra először Durand és Durand francia bohózat. E darab a budapesti népszínházban olyan zajos sikert aratott, hogy az igazgatóság kétszeresen osztotta ki a szerepeket. Színrehozatala óta folyton telt házak előtt adják a vigszínházban. A két ozimsserepet nálunk Nyáray és Balla játsszák, míg a többi szerepeket: Bácsné, Horváth, Föthy, Mécsáros Rónaszékly és Iványi játsszák.

TÁVIRATOK.

Lövészek és a király.

Budapest, október 19. (Saj. tud. táv.)
A király ma fogadta a lövészek küldött-ségét, mely egy emlékermet nyújtott át a felségnek.

Kisiklott vonat.

Budapest, október 19. (Saját tud. táv.)
Nagy-Czenk közelében a személyvonat kisiklott. Az első osztályu kocsi tönkrement. Két ember meghalt.

Pantocsek meghalt.

Budapest, október 19. (Saját tud. távirata.)
Pantocsek Rezső volt országgyűlési képviselő, a ki a minap megőrült, meghalt.

A sakkverseny.

Budapest, október 19. (Saját tud. táv.)
A sakkversenyben Charousek megverte Winawert, Noal Popielt, Tarrasch Walbrodtot, Csigorin Albint.

Támadó csöcselék.

Alsó-Lendva, okt. 19. (Saj. tud. táv.)
Itt nagy izgatottság uralkodik. M a n d é l Pál képviselőjelölt ellen egyes képviselők felizzgatták a csöcseléket; katonaságot kellett kérni.

Erőszakos hatóság.

Szobráncz, október 19. (Saját tud. táv.)
A politikai hatóságok a választóknak megtiltották, hogy a szabadelvű párt képviselőjelölt gyűlésére elmenjenek. Ennek daczára a gyűlés rendkívül népes volt.

Sziklaomlás okozta szerencsétlenség.

Páris, október 19. (Saj. tud. táv.) Tenay mellett a culosz-genfi vasutvonalon szikla omlás eltemette a pályát négyszáz méternyi hosszúságban egy órházzal együtt. Hír szerint ez alkalommal tíz ember járt szerencsétlenül. A sziklaomlás oka valószínűleg a legutóbbi nagy esőzésekben keresendő.

Főlobbant dinamitgyár.

Drochuck, október 19. (Saj. tud. táv.) A szomszédos dinamitgyárban délelőtti robbanás volt, melynek következtében két épület légberöppült, egy harmadik épület pedig leégett. Számos ember megsebesült.

Szobor leleplezés.

Linden, okt. 19. (Saját. tud. távirata.) I. Vilmos császár szobrát nagy lelkesedés és fényes ünnepek közt leleplezték le.

KÖZGAZDASÁG ES KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru és értéktőzsdé.

— Gyenes Lajos ország jelentése. —

Budapest, október 19.

Gabonaüzlet: Buzát ma jól kínáltak, a vételkedv rendkívül élénk volt, s az irányzat szállard lett. Elkelt ca 40000 mm. busz 15—25 krral drágábban.

Határvidéküzlet: Tegnap Amerikából rendkívül magas árfolyamokat jelentettek s ma az üzlet hallatlan magas árfolyamokon indult, s a piaci fedezetek és vásárlások következtében az árfolyamok pár krral emelkedtek.

Zárul 12 órakor:

Table with 2 columns: Item name and price range. Items include Ossi busz, Tavasszi busz, Buza május-juniusra, Tavasszi tengori, Ossi tengeri, Tavasszi sab, Ossi sab, Tavasszi rosz, Ossi rosz, Tavasszi ropoze.

Értéktőzsdé: A magánforgalmon semmi üzlet sem volt, ma közepes élénkség mellett az árfolyamok emelkedtek.

Zárul 12 órakor:

Table with 2 columns: Item name and price. Items include Osztrák hitelrészvény, Magyar hitelrészvény, Osztrák államvasut, Lombard, Jelzálog hitelbank, Rimz-Murányi, Villamosvasut.

S Z O Z S Z I E T.

— Október 19. —

Ezen cikknek ára és üzletviszonyai a múlt héten is változatlanok maradtak.

Mai jegységeink: Készáru nagyban nyers szesz 60 forint 50 krajczár, kocsinyber 51 forint — krajczár hordó métkül, per 100 liter % beleszerve 25 frt fogyasztási adót. Száritott moslék 6 frt 20 kr. métermássáknént.

Budapesti gabnabőzede.

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —

Budapest, október 19. d. n. 5 óra.

Table with 2 columns: Item name and price range. Items include Buza bánási u, Buza tázasvidéki, Buza pestvidéki, Buza fejmegyői, Buza bánkal, Rozs új, elsőrendű, Rozs új, másodrendű, Arpa takarmány, Arpa égetni való, Arpa sörfőzdei, Zab, Tengeri bánási, Tengeri másnemű, Káposzta-ropoze bánási, Kőles, Buza március—április, Buza szeptember—október, Buza május—június, Rozs szeptember—október, Tengeri május—június, Tengeri július—augusztus, Tengeri októberre, Zab március—április, Zab szeptember—október, Káposzta-ropoze augusztus—szeptember.

Hivatalos árfolyamok a budapesti áru- és értéktőzsdén.

Budapest, 1896. október 19.

Table with 2 columns: Item name and price. Items include Magyar aranyárú, Magyar koronajárú, Magyar arany, Magyar ezüst, Magyar keleti vasut 1878., Magyar földterhermentesítési kötvény, Magyar italmegváltási kötvény, Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény, Magyar nyeresemény-sorsjegy kőlesön, Tiszasszabályozási és szegedi kőleson, Osztrák papírjárú, Osztrák járadék ezüst, Osztrák járadék arany, Koronajárú, 1860-iki államsorsjegyek, Osztrák-magyar bankrészvény, Magyar hitelbank részvény, Osztrák hitelbank részvény, Osztrák-magyar államvasut, 20 frankos arany (Napoleon'or), Német: birodalmi márka, London, Páris.

Aradvárosi színház.

Bérlet 18. szám. Bérlet 18. szám.

Kedden, 1896. évi október hó 20-án

Fedora.

Dráma 4 felvonásban. Irta: Sardou. Fordította: Paulay E.

SZEMÉLYEK:

Table with 2 columns: Actor name and role. Actors include Ipanoff, Desiré, Szendrői M., Sirieux, Balla K., Báos K., Rouvel, Iványi A., Dimitri, Fóti Frida, Romanoff, Paulayné, Csirill, Csátar Gy., Szokaroff, Rónaszókiné, Iván, Czákó V., De Tourmizné Hunyadiné, Dr. Loreck, Tábori E.

Kezdete 7 órakor.

KIS LOTTO.

Bécsi:

51, 25, 27, 46, 50,

Temesvári:

28, 1, 52, 76, 36,

Felelős szerkesztő: Vass Géza.

NYILTTÉR.*

Szálló megnyitás ARADON.

A „Központi-Szálló”

az Andrassy-uton

október hó elején megnyilt.

Elsőrendű szálloda. Villanyvilágítás. Fürdő. Étterem. Kávéház.

„Központi-Szálló” szövetkezet.

Zemplényi, igazgató.

T. CZ.

Az építkezés alatt lévő és már legközelebb üzembe jövő

aradi villamvilágítási telep

hálózatához csatlakozni hajlandó t. cz. közönséget a u irott cég, ezennel tisztelettel értesíti, miszerint a berendezések mint pl. magánakások, bolti helyiségek, kávéházak, vendéglők és egyéb üzlethelyiségek villamvilágítási berendezésére vonatkozó tervezetek és költségvetések gyors kidolgozása érdekében

aradi képviselőnk

Szabó Albert, Atzél Péter-utca 1-ső sz. a.

üzlethelyiségeinek közvetlen kapcsolatában

műszaki irodát nyitottunk,

a hol a villamvilágítási tervek és költségvetések kidolgozása végett kiküldött mernőkünk, ugy az áramfogyasztás, valamint a berendezési költségek iránt felvilágosítással szolgál és a berendezések és a hálózatokhoz való kapcsolás megrende/hetők, ugyszintén a villamvilágítási berendezésekhez szükséges csillárok, függő és asztali lámpák és bármely más kellékek dus választékban készletben tartatnak és azonnal kiválaszthatók.

Mint hogy a vezeték és kábel hálózat fektetési munkálatok már a legközelebbi napokban fognak eszközö/tetni, kü önösen figyelmeztetjük a t. cz. közönséget, hogy a városi közgyű és által e fogadott szerződés 30. szakasza értelmében azon t. cz. áramfogyasztók részére, — kik a világításhoz való áramszolgáltatásra nézve a megrendelést ezen első vezeték és kábel hálózat fektetése hielőleg kiépítése előtt megteszik: a házakba szolgáló csatlakozó vezetékek azon részét, mely az utca mentén fekvő fővezetékől a te/kek utcai vonaláig terjed, — 100 méternyi távo ságon belül — az alulírott cég saját költségén létesíti és tartja fenn és ennél fogva, ha a megrendelések a szóban forgó munkák befejezése előtt, a t. cz. közönség által megtétetnek, az illetők ezáltal tetemes megtakarítást érnek el. A később jelentkezők eltekintve attól, hogy a telep egyelőre csak a bejelentett fogyasztás arányában építettik ki — miért a később jelentkezők igényei, csakis a telep kibővítése után lesznek kielégíthetők — ezen csatlakozási munkálatokkal járó költségeket is fogják viselni.

Kiváló tisztelettel

1454

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részvénytársulat.